

BISDOM BRUGGE

HANDLEIDING PUBLIEKE LITURGISCHE VIERINGEN TIJDENS DE CORONAPANDEMIE

INLEIDING

In deze handleiding werken we het 'Draaiboek van de katholieke kerk bij hervatting van de publieke liturgische vieringen' dat door de Belgische Bisschoppenconferentie is opgemaakt **concreter** uit met het oog op de plaatselijke geloofsgemeenschappen in ons bisdom. Aangezien de omstandigheden voortdurend evolueren, zal ook deze handleiding **dynamisch** zijn om te kunnen inspelen op nieuwe uitdagingen en evoluties. De meest recente versie van dit document vind je steeds op de bisdompagina van Kerknet.

Zoveel is zeker: bij alles wat we doen dient de **veiligheid voorop** te staan. Hierin volgen we steeds de richtlijnen van de Nationale Veiligheidsraad. Het hervatten van de liturgische vieringen gebeurt best heel voorzichtig en **stapsgewijs**. Deze handleiding maakt duidelijk dat we nog niet toe zijn aan een normalisering naar de situatie van vóór de lockdown. Integendeel, het gaat erom datgene wat hier en nu veilig en haalbaar is, concreter te maken. We houden er best rekening mee dat nog een langere tijd beperkende maatregelen nodig zullen zijn.

Om tot besluiten te komen heeft het **team met de pastoor** van de pastorale eenheid/federatie samen met de kerkraad een grote verantwoordelijkheid. Het team is verantwoordelijk voor de organisatie van de liturgie, terwijl de **kerkraad** voor haar kerk(en) bevoegd is voor de veiligheid van en in het kerkgebouw alsook voor de materiële ondersteuning van de liturgie. Goed overleg tussen de pastoraal verantwoordelijken en de leden van de kerkraad zal van vitaal belang zijn.

Deze handleiding geldt voor de **parochiekerken en de openbare kerken en kapellen van abdijen en kloosters** in het bisdom Brugge. Liturgische vieringen in private kapellen van abdijen en kloosters zijn mogelijk wanneer de voorganger inwoont of behoort tot de sociale bubbel. Liturgische vieringen in ziekenhuizen en woonzorgcentra zijn enkel mogelijk volgens de specifieke richtlijnen binnen die sectoren en van de plaatselijke directie.

Vanaf 8 juni zijn er opnieuw meer erediensten mogelijk dan enkel begrafenissen en huwelijken, mits het respecteren van de voorwaarden. In deze handleiding overlopen we de modaliteiten op **pastoraal, praktisch en liturgisch** vlak:

- pastoraal: vanuit welke pastorale keuzes vertrekken we?
- praktisch: welke stappen zijn nodig om vieringen veilig te kunnen opstarten?
- liturgisch: welke specifieke richtlijnen zijn er voor de eucharistie en andere vieringen?

1. PASTORAAL LUIK: welke pastorale keuzes?

De pastoor is samen met zijn team (of indien niet voltallig mogelijk: een afvaardiging van het team) bevoegd en verantwoordelijk voor de organisatie van de liturgische vieringen in de kerken van de

pastorale eenheid/federatie. Het is dit team dat samen met de pastoor **beslist of, waar en wanneer vieringen opgestart kunnen worden**. Elk woord in deze zin is belangrijk: OF, WAAR en WANNEER. Het is dus niet noodzakelijk dat meteen alle vieringen opnieuw plaatshebben zoals vóór corona. Enkel wanneer de veiligheid volgens de voorschriften gegarandeerd is en enkel wanneer dit voor de mensen ter plaatse haalbaar is, kunnen vieringen georganiseerd worden. Ook de vraag ‘waar’ is belangrijk. In welke kerken? De keuze hierbij zal afhankelijk zijn van de grootte van de kerken, de concrete situatie en de draagkracht van mensen. Zo is het bijvoorbeeld mogelijk dat een pastorale eenheid/federatie beslist met één of twee centralere kerken te beginnen en deze klaar te maken volgens de normen. Een team dient natuurlijk ook in te schatten hoeveel mensen er aanwezig zouden kunnen zijn per kerk en probeert op basis hiervan en op basis van de richtlijnen uit het praktische deel, het aantal vieringen te bepalen. Het kan dan ook een optie zijn om de mensen toch te verspreiden over meerdere kerken en vieringen op de gewone uren om zo het risico van een teveel aan kerkgangers te vermijden.

In het **weekend** (zondag en zaterdagavond) – de dag van de Heer – vieren we eucharistie. Naast de tafel van het Woord is er de tafel van het Brood waar de verrezen Heer op een bijzondere manier aanwezig komt in zijn zelfgave. In het eucharistisch gebed vragen we om Gods Geest over de gaven en over de verzamelde gemeenschap dat Hij ook ons mag omvormen tot Lichaam van Christus. Zelfs als er geen fysieke communie mogelijk is, blijft dit zeer zinvol, want we raken ermee het hoogtepunt van Christus’ reële tegenwoordigheid. Ook op **wekdagen** kan eucharistie gevierd worden (mits inachtnaam van de voorschriften), maar ook een Woord- en gebedsdienst, het getijdengebed of een moment van aanbidding zijn mogelijk.

Het is belangrijk dat een pastoraal team **uitkijkt naar vrijwilligers** die in deze tijd een extra handje willen toesteken. We denken aan mensen die met de koster willen helpen bij het klaarzetten van de kerk of bij het poetsen en reinigen (vóór de herstart, een soort uitgestelde paaskuis bv., maar ook na elke viering). Ook zoekt het team enkele geschikte stewards die aan de ingang van de kerk staan en mee de veiligheid, orde en hygiëne helpen bewaken.

Het is van cruciaal belang dat het pastoraal team/de pastoor in **overleg** gaat **met de kerkfabriek/kerkraad** om de voorschriften rond veiligheid en hygiëne concreet te bespreken en toe te passen en afspraken te maken over de aankoop van de nodige producten (die aankoop kan eventueel ook samen met naburige pastorale eenheid/federaties of federaties worden afgesproken; de kerkfabriek staat in voor de kosten). Om onderlinge afstemming te bevorderen is **decanaal overleg** wenselijk.

Een heel belangrijk aandachtspunt is ook de **communicatie**: hoe zullen we het geleidelijk hervatten van de vieringen zo goed mogelijk aankondigen...?

2. PRAKTISCH LUIK: welke stappen nodig om veilig op te starten?

Algemene veiligheidsvoorschriften – affiches

De affiches kunnen gedownload worden vanop de diocesane Kerknetpagina.

© 2020 Agentschap Zorg & Gezondheid. Alle rechten voorbehouden.

Vlaanderen
is zorg.

HET CORONAVIRUS

Hoe kan je een besmetting voorkomen?

✓

Was je handen regelmatig en grondig met water en zeep. Reken zo'n 40 à 60 seconden per wasbeurt.

✓

Koest of nies in een papieren zakdoekje of in de binnenkant van je elleboog.

✓

Gebruik papieren zakdoekjes en gooi ze weg in een afsluitbare vuilbak.

✓

Blijf zo veel mogelijk thuis. Ziek? Blijf dan in isolatie.

✗

Raak je gezicht zo weinig mogelijk aan met je handen.

✗

Vermijd handen geven.

✗

Vermijd nauw contact. Hou voldoende afstand (1,5 m).

DRAAG ZORG VOOR JEZELF EN ZO OOK VOOR ANDEREN.

AGENTSCHAP
ZORG &
GEZONDHEID

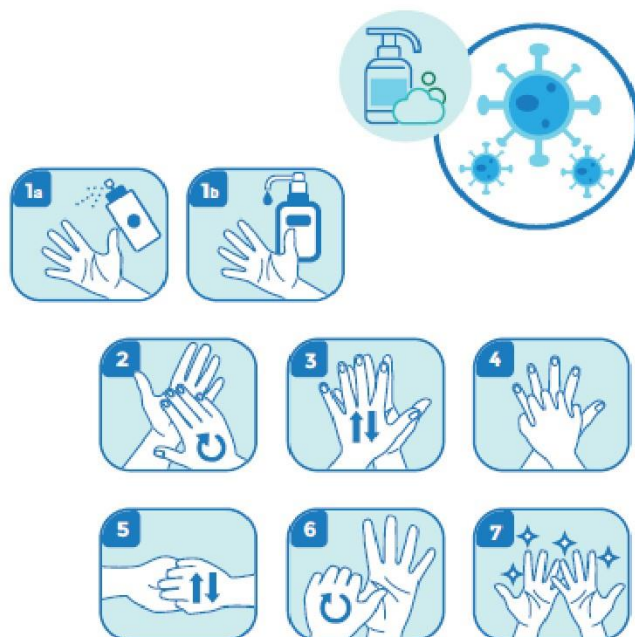
Meer info op
www.info-coronavirus.be

AGENTSCHAP
ZORG & GEZONDHEID

HOE ONTSMET IK MIJN HANDEN MET HANDGEL?

#SAMENTEGENCORONA

FOD WERKGELEGENHEID, ARBEID EN SOCIAAL OVERLEG

Praktische richtlijnen over toegang en inrichting kerkgebouw

In dit stappenplan wordt verwezen naar een aantal affiches. Het bisdom Brugge stelt per parochie een set ter beschikking. Deze worden zo snel mogelijk bezorgd. Ze zijn ook downloadbaar via www.bisdombrugge.be.

STAP 1 – MAXIMAAL AANTAL AANWEZIGEN

Algemene regel:

- Tussen de aanwezigen moet steeds een afstand van 1,5 meter gerespecteerd worden. Enkel mensen die onder hetzelfde dak wonen mogen bij elkaar zitten.
- Vanaf 1 juli mogen met deze regel maximaal 200 aanwezigen in de kerk zijn, vanaf 1 augustus wordt dat 400 personen.

⇒ Bepaal het toegelaten aantal aanwezigen

⇒ Afficheer het maximum toegelaten aanwezigen aan de ingang van de kerk

* maak hiervoor gebruik van de affiche 'aantal personen'

⇒ Maak het maximum toegelaten aantal aanwezigen bekend via K&L en de eigen communicatiekanalen (website, nieuwsbrief, Facebook,...)

Aandachtspunt

Alle aanwezigen dienen in rekening gebracht te worden. Dus ook de voorganger, eventuele concelebranten, diaken, lector, koster, organist, misdienaars, zangers,...

STAP 2 – SCHIKKING PRIESTERKOOR

De afstand van minstens 1,5 meter dient altijd gerespecteerd te worden

⇒ Plaats de stoelen zo dat de afstand gerespecteerd wordt.

Indien mogelijk worden de overbodige stoelen weggenomen.

In vast koorgestoelte wordt gemarkeerd welke plaatsen niet gebruikt mogen worden.

⇒ Markeer op de grond waar de diaken of concelebrant mag staan bij het altaar.

⇒ Doe hetzelfde bij de ambo voor de lector en elders voor de misdienaars.

Aandachtspunten

-Tussen gelovigen en pastores moet 3 meter afstand gerespecteerd worden.

-Voor de cantors (maximaal 2) moet 5 meter afstand gerespecteerd worden.

⇒ Breng hiervoor afzonderlijke markeringen aan.

STAP 3 – SCHIKKING STOELN IN HET SCHIP

Aangezien het aantal mogelijke aanwezigen beperkt is (zie STAP 1), is het verplicht om het aantal beschikbare zitplaatsen te beperken.

Idealiter worden de overige stoelen weggenomen. Dit heeft als voordeel dat de stoelen zo geschikt kunnen worden dat de afstand van 1,5 meter gerespecteerd kan worden en dat er minder onderhoud nodig is (zie STAP 7). Gelet op het 'nieuwe normaal' is de kans ook reëel dat de beperkingen voor langere duur zullen gelden.

- ⇒ Verwijder de stoelen die niet gebruikt mogen worden.
Zoek een zo esthetisch mogelijke oplossing om de verwijderde stoelen te stapelen of weg te bergen.
- ⇒ Plaats de overgebleven stoelen op 1,5 meter en dit in alle richtingen (zowel rechts, links, voor als achter). Voorzie – indien mogelijk – een beperkt aantal zitplaatsen voor gezinnen om samen te zitten.
- ⇒ Breng markeringen aan zodat stoelen – bijvoorbeeld na onderhoud – gemakkelijk teruggeplaatst kunnen worden en er niet telkens opnieuw uitgemeten moet worden.

Indien niet mogelijk om stoelen weg te nemen of wanneer het gaat om vaste zitbanken wordt aangeduid welke stoelen/plaatsen niet gebruikt mogen worden.

STAP 4 – SCHIKKING UITDELEN COMMUNIE

- ⇒ Markeer op de grond de plaats waar de bedienaar van de communie staat.
 - ⇒ Markeer op 1,5 meter waar de eerste gelovige staat.
 - ⇒ Voorzie vervolgens een aantal extra markeringen telkens op 1,5 meter
- De stewards (zie STAP 6) kunnen helpen om alles ordentelijk te laten verlopen.

STAP 5 – SACRISTIE

De toegang tot de sacristie is beperkt tot de personen voor wie dit effectief noodzakelijk is. Men blijft er ook niet langer dan nodig. Het sanitair is niet toegankelijk voor gelovigen.

- ⇒ Voorzie aan de ingang van de sacristie handgel.
Afficheer de richtlijnen inzake gebruik handgel (gebruik hiervoor affiche 'Hoe ontsmet ik mijn handen met handgel?').
- ⇒ Afficheer in het sanitair de richtlijnen inzake het wassen van handen (gebruik hiervoor affiche 'Correct handen wassen met water en zeep')
- ⇒ Probeer voor iedereen eigen kledij en kleeerhanger te voorzien. Markeer de naam van de gebruiker.

STAP 6 – TOEGANG KERK

Waar mogelijk wordt een afzonderlijke deur als ingang en als uitgang gebruikt en worden looplijnen uitgezet. Wijwatervaten worden niet gebruikt.

- ⇒ Afficheer in- en uitgang en markeer de looplijnen.
- ⇒ De wijvatervaten blijven leeg en ongebruikt. Dek ze indien nodig netjes af.
- ⇒ Deuren worden voor en na (indien mogelijk ook tijdens) de vieringen opengezet.
- ⇒ Afficheer aan de ingang de richtlijnen voor het betreden van het kerkgebouw (gebruik hiervoor affiche 'richtlijnen toegang kerk').
- ⇒ Voorzie aan zowel in- als uitgang handgel en afficheer de richtlijnen inzake gebruik handgel (gebruik hiervoor de affiche: 'Hoe ontsmet ik mijn handen met handgel?'). Gebruik hiervoor twee afzonderlijke tafels op ruime afstand van elkaar.
- ⇒ Maak enkele markeringen op telkens 1,5 meter voor wanneer er mensen moeten aanschuiven.
Voorzie ook enkele markeringen buiten het kerkgebouw.

Voor vieringen zijn stewards (twee personen zijn aanbevolen) als ordedienst herkenbaar aanwezig.

- ⇒ Gebruik hiervoor gele hesjes en stel ook mondkmaskers ter beschikking.

De stewards zien toe op het respecteren van de regels voor, tijdens en na de vieringen.

- ⇒ Voorzie een systeem om het aantal aanwezigen (inbegrepen voorganger e.a. zie STAP 1) bij te houden.

Wanneer het aantal aanwezigen bereikt is, worden geen mensen meer toegelaten.

- ⇒ Voorzie een affiche om aan de ingang uit te hangen wanneer het maximum aantal toegelaten personen bereikt is. Gebruik hiervoor affiche 'volzet'.
- ⇒ De stewards zien er dan op toe dat niemand nog de kerk betreedt.
Omwille van de veiligheid mogen deuren niet op slot gedaan worden.

Gelovigen nemen plaats op de beschikbaar gestelde stoelen. Het is niet toegelaten om stoelen te verplaatsen.

Het gebruik van mondkmaskers, minstens bij het binnen- en buitengaan, is sterk aanbevolen en wordt zeker van stewards verwacht.

Aandachtspunt

Voor stoelgeld en omhalingen wordt niet rond gegaan tijdens de vieringen.

- ⇒ Voorzie aan de ingang een offerblok voor stoelgeld en bij de uitgang een offerblok voor omhalingen.
- ⇒ Leeg deze offerblokken na elke viering. Het geld wordt eerst 24 uur bewaard in de kluis en pas nadien geteld.

STAP 7 – VERLATEN KERKGEBOUW

Na de viering verlaten de aanwezigen het kerkgebouw.

Stewards zien toe dat dit ordentelijk verloopt met respecteren van de afstandsregels.

Eventueel kan dit rij per rij, beginnend met de laatste rij. Ook op het kerkplein wordt niet samengeschoold.

STAP 8 – VERLUCHTING KERKGEBOUW

Algemene regel: verhoog de ventilatie (zo veel mogelijk verse lucht)

Er wordt aangeraden de luchtverversingssnelheid te verhogen en zo veel mogelijk buitenlucht aan te voeren, hetzij door middel van natuurlijke ventilatie (openzetten ramen en deuren), hetzij door middel van mechanische ventilatie, afhankelijk van de infrastructuur. Bij gebruik van mechanische ventilatiesystemen is het onderhoud van kunstmatige ventilatiesystemen volgens de instructies van de fabrikant, met name wat de reiniging en vervanging van de filters betreft, van essentieel belang.

STAP 9 – ONDERHOUD

Nu na maanden meer liturgische vieringen opnieuw mogelijk zijn, is het aangewezen om vooraf nog alles eens goed te reinigen.

Specifieke aandacht gaat hierbij naar de stoelen die opgesteld staan.

Indien geen stoelen kunnen weggenomen worden (zie STAP 3), dienen alle stoelen gereinigd te worden.

Na de eerste grondige reiniging wordt de kerk op regelmatige basis onderhouden.

Na elke viering gaat specifieke aandacht naar de verluchting van de ruimte en het reinigen (met water en zeep) van zaken die veelvuldig worden aangeraakt zoals stoelen, deuren, klinken, leuning, schakelaars, micro's,...

Als binnen 72 uur een andere viering in dezelfde ruimte doorgaat, moeten in elk geval de stoelen gereinigd worden.

AANKOOP NOODZAKELIJKE MATERIALEN

De toepassing van de richtlijnen betekent dat extra materialen zullen aangekocht moeten worden zoals handgel en markeringsgerief. Deze aankopen zijn ten laste van de kerkfabriek. In het voorafgaandelijk overleg omtrent de organisatie van de opnieuw toegelaten liturgische vieringen worden hieromtrent afspraken gemaakt. In samenspraak met de kerkfabriek en het centraal kerkbestuur kan nagedacht worden om aan te sluiten bij gecentraliseerde aankopen van een gemeente of om zelf een aankoop te organiseren (per pastorale eenheid, per centraal kerkbestuur, per decanaat).

De uitgaven verbonden aan de veiligheidsvoorschriften worden in de boekhouding van de kerkfabriek geboekt op MAR 2019 'andere aankopen van materieel van de eredienst'. Deze aan de coronapandemie gerelateerde uitgaven konden niet worden voorzien bij de opmaak van het budget 2020 (voorjaar 2019). Aangezien het om uitgaven gaat die niet uitgesteld kunnen worden, is het geen probleem om deze uitgaven in overschrijding van het budget te doen. Ofwel zullen overschrijdingen einde 2020 weggewerkt kunnen worden met interne kredietaanpassingen ofwel zullen de overschrijdingen geduid kunnen worden in de toelichtende nota bij de jaarrekening 2020.

3. LITURGISCH LUIK: specifieke richtlijnen voor de eucharistie en andere vieringen

3.1. De eucharistie

Voor de viering

1. Zieke pastores en gelovigen dienen thuis te blijven. De symptomen van het coronavirus variëren van milde tot ernstige luchtwegaandoeningen met koorts, hoesten en ademhalingsmoeilijkheden. Meer info op <https://www.info-coronavirus.be/>. Personen die behoren tot risicogroepen worden afgeraden om vieringen bij te wonen.
2. Het aantal betrokkenen (misdienaars, lectoren,...) wordt tot het minimum beperkt. We raden aan om (zeker in het begin) het aantal misdienaars te beperken en maximaal 2 cantors (buiten de organist) te betrekken. Het totaal aantal toegelaten aanwezigen is immers beperkt.
3. Bij aankomst in de sacristie ontsmet iedereen de handen.
4. Ieder draagt zijn eigen albe. Dezelfde kazuifel, stola,... kan pas na 24 uur door een andere persoon gedragen worden.
5. Er worden geen zangboeken, misboekjes of gebedenboekjes uitgedeeld. Een blaadje voor eenmalig gebruik kan eventueel vooraf op de stoelen gelegd worden. Na de viering wordt het mee naar huis genomen of in een doos gedeponereerd en vernietigd. In sommige kerken maakt men gebruik van projectie.
6. Eventuele eucharistievieringen op weekdag vinden niet in een kleine weekkapel plaats maar in de grote kerk.
7. Voor het binnen- en buitengaan van de gelovigen volgt men stap 6 en 7 van het praktische luik. Bij familiemissen is het goed vooraf de familie te contacteren om te overleggen over het aantal aanwezigen.

Tijdens de viering

1. Op aangeven van de GEES is er geen koorzang en ook geen volkszang mogelijk.
2. De intredeprocessie neemt de kortst mogelijke weg van sacristie naar priesterkoor.
3. In het openingswoord duidt de voorganger de nodige maatregelen en het verloop van de viering (kan ook door de lector).
4. Ieder voorwerp (ambo, micro, lectionarium, evangeliarium, missaal, processiekandelaars, wierookvat, pateen, kelk,...) wordt door slechts 1 persoon aangeraakt.
5. Er zijn geen omhalingen maar wel de mogelijkheid om een bijdrage te deponeren in de offerblok achteraan.
6. Er is geen gavenprocessie of offergang met pateen, kruisbeeld of icoon. De priester neemt zelf hostieschalen en kelk op de credenstafel of deze staan al op het altaar. Er is een ciborie met hosties voor de gelovigen en een pateen met een (grote) hostie voor de voorganger. Hij raakt alleen deze hostie aan en nuttigt deze zelf helemaal.
7. Tijdens het eucharistisch gebed wordt de ciborie met hosties voor de gelovigen afgedekt met een palla.
8. Bij het Onze Vader en de Vredeswens worden geen handen gegeven en iedereen blijft op zijn plaats.
9. De priester nuttigt de hostie die hij heeft aangeraakt en hij alleen drinkt uit de kelk.

10. Uitreiken van de communie:

- a. er zijn zo weinig mogelijk bedienaars van de communie.
- b. de priester laat de gelovigen de vrijheid door uit te nodigen tot een geestelijke communie of individuele communie-uitreiking. Zeker in het begin bevelen we geestelijke communie aan.
- c. daarna zegt de priester één keer '*Het Lichaam van Christus*' waarop allen innerlijk '*Amen*' antwoorden (deze woorden vervallen dus tijdens de individuele communie-uitreiking).
- d. de communiebedenaar ontsmet vervolgens de handen en doet een mondmasker aan.
- e. communiebedenaar en communicant houden ruim afstand door de handen uit te strekken.
- f. de communiebedenaar laat de hostie eerbiedig vallen in de uitgestrekte hand van de communicant, zonder de hand van de communicant aan te raken. Communie op de tong is niet toegelaten.
- g. de stewards zien toe op een rustig en sereen verloop van de communiegang waarbij men naar voren gaat in één gang en terugkeert via een andere gang en hierbij altijd de voorgeschreven afstand van 1,5 meter respecteert.

11. Na het uitreiken van de communie:

- a. overgebleven geconsacreerde hosties worden in een aparte ciborie in het tabernakel bewaard. Na 24 uur kunnen zij bij de overige H.-Reserve gevoegd worden.
- b. de priester verricht de purificatie van kelk en pateen en ontsmet de handen.

Na de viering

1. De stewards zien erop toe dat samscholingen van gelovigen in en buiten het kerkgebouw vermeden worden.
2. Men besteedt grote zorg aan het reinigen van gebruikte voorwerpen (kelk, pateen, ciborie, kelkdoekje,...) en het gebruikte kerkmeubilair (stoelen, ambo, altaar, micro,...)

3.2. Uitvaartliturgie (meeste richtlijnen zijn al in voege)

Voor de viering

1. Zieke pastores en gelovigen dienen thuis te blijven. De symptomen van het coronavirus variëren van milde tot ernstige luchtwegaandoeningen met koorts, hoesten en ademhalingsmoeilijkheden. Meer info op <https://www.info-coronavirus.be/>. Personen die behoren tot risicogroepen worden afgeraden om vieringen bij te wonen.
2. Het aantal betrokkenen (misdienaars, lectoren,...) wordt tot het minimum beperkt. We raden aan om (zeker in het begin) geen misdienaars en maximaal 2 cantors (buiten de organist) te betrekken. Het totaal aantal toegelaten aanwezigen is immers beperkt (zie afsluitende tabel).
3. Bij aankomst in de sacristie ontsmet iedereen de handen.
4. Indien de uitvaartliturgie binnen de eucharistie gevierd wordt: zie ook de richtlijnen voor eucharistievieringen.
5. Ieder draagt zijn eigen albe. Dezelfde kazuifel, stola,... kan pas na 24 uur door een andere persoon gedragen worden.

6. Er worden geen zangboeken, misboekjes of gebedenboekjes uitgedeeld. Een blaadje voor eenmalig gebruik kan eventueel vooraf op de stoelen gelegd worden. Na de viering wordt het mee naar huis genomen of in een doos gedeponneerd en vernietigd.
7. Voor het binnen- en buitengaan van de gelovigen volgt men stap 6 en 7 van het praktische luik.

Tijdens de viering

1. Op aangeven van de GEES is er geen koorzang en ook geen volkszang mogelijk.
2. Er is geen persoonlijke begroeting vooraf.
3. De intredeprocessie neemt de kortst mogelijke weg van sacristie naar priesterkoor.
4. Ieder voorwerp (ambo, micro, lectionarium, evangeliarium, missaal, processiekandelaars, wierookvat, pateen, kelk, kwispel, wijwatervat,...) wordt door slechts 1 persoon aangeraakt.
5. Er zijn geen omhalingen. Er is geen offerande met pateen of kruis, geen aanraken kist, geen uitdelen gedachtenisprentjes (deze kunnen wel ter beschikking gelegd worden om mee te nemen).
6. Bij het Onze Vader worden geen handen gegeven en blijft iedereen op zijn plaats.
7. Bij de besprenkeling van de kist tijdens de afscheidsgebeden wordt nieuw gezegend wijwater gebruikt.

Na de viering

1. Er is geen persoonlijke begroeting van de gelovigen na de viering.
2. De stewards zien erop toe dat samenscholingen van gelovigen in en buiten het kerkgebouw vermeden worden.
3. Men besteedt grote zorg aan het reinigen van gebruikte voorwerpen en kerkmeubilair.

3.3. Doopsels

1. Zieke pastores en gelovigen dienen thuis te blijven. De symptomen van het coronavirus variëren van milde tot ernstige luchtwegaandoeningen met koorts, hoesten en ademhalingsmoeilijkheden. Meer info op <https://www.info-coronavirus.be/>. Personen die behoren tot risicogroepen worden afgeraden om vieringen bij te wonen.
2. Het aantal aanwezigen voor een doopviering is beperkt (zie afsluitende tabel).
3. Ieder voorwerp wordt slechts door 1 persoon aangeraakt. Eventuele liturgieboekjes worden vooraf op de stoel gelegd en worden niet doorgegeven.
4. De bedienaar ontsmet vooraf zijn handen. Hij behoort niet tot de sociale bubbel van de meevierenden. Hoe hartelijk we mensen ook willen verwelkomen, we houden voldoende afstand.
5. De bedienaar geeft geen kruisje aan het kindje, maar mensen uit dezelfde sociale bubbel (ouders, broertjes en zusjes) kunnen daartoe wel uitgenodigd worden.
6. Vóór de handoplegging zal de bedienaar voldoende afstand houden. Alleen mensen uit dezelfde sociale bubbel verrichten de handoplegging in de nabijheid van het kindje.

7. Vóór de doopritus:
 - a. Er wordt telkens nieuw gezegend doopwater gebruikt.
 - b. De bedienaar doet een mondk masker om en verricht de begieting met doopwater met een schaal tje in een zo kort mogelijke tijdsspanne.
8. Vóór de zalving met chrisma op de kruin houdt de bedienaar zijn mondk masker aan en gebruikt een wattenstaafje bij het zalven.
9. Ouders brengen een wit doopkleed mee waarmee zij zelf hun kindje kleden. Indien zij geen witte kleren hebben, vervalt deze ritus.
10. Indien de doopkaars van de kerk komt, ontsteekt de bedienaar deze en houdt alleen hij deze vast. De ouders kunnen die nadien – ingepakt – meenemen. Indien de doopkaars door de ouders wordt meegebracht, ontsteekt een van hen de kaars en raken alleen zij deze aan.
11. Bij het effetagebed verricht de bedienaar een zegengebaar op afstand.
12. Voor het ondertekenen van het doopregister en de ID van een christen gebruikt ieder een eigen balpen of voorziet men voldoende verschillende balpennen.

3.4. Sacrament van het huwelijk

Voor de viering

1. Zieke pastores en gelovigen dienen thuis te blijven. De symptomen van het coronavirus variëren van milde tot ernstige luchtwegaandoeningen met koorts, hoesten en ademhalingsmoeilijkheden. Meer info op <https://www.info-coronavirus.be/>. Personen die behoren tot risicogroepen worden afgeraden om vieringen bij te wonen.
2. Het aantal betrokkenen (misdienaars, lectoren,...) wordt tot het minimum beperkt. We raden aan om (zeker in het begin) geen misdienaars en maximaal 2 cantors te betrekken. Het totaal aantal toegelaten aanwezigen is immers beperkt (zie afsluitende tabel).
3. Bij aankomst in de sacristie ontsmet iedereen de handen.
4. Indien het huwelijk binnen de eucharistie gevierd wordt: zie ook de richtlijnen voor eucharistievieringen.
5. Ieder draagt zijn eigen albe. Dezelfde kazuifel, stola,... kan pas na 24 uur door een andere persoon gedragen worden.
6. Ieder voorwerp (ambo, micro, lectionarium, evangeliarium, missaal, processiekandelaars, wierookvat, pateen, kelk, kwispel, wijwatervat,...) wordt door slechts 1 persoon aangeraakt.
7. Eventuele liturgieboekjes worden vooraf op de stoel gelegd en worden niet doorgegeven.
8. Voor het binnen- en buitengaan van de gelovigen volgt men stap 6 en 7 van het praktische luik.

Tijdens de viering

1. Op aangeven van de GEES is er geen koorzang en ook geen volkszang mogelijk.
2. De intredeprocessie neemt de kortst mogelijke weg van sacristie naar priesterkoor.
3. Tijdens de huwelijkssluiting (kerkelijke bevestiging inclusief) houdt de bedienaar voldoende afstand, alsook de getuigen.
4. Het zegengebaar over de ringen wordt vanop afstand en met nieuw gezegend doopwater verricht. De bedienaar raakt zelf de ringen niet aan.
5. Er zijn geen omhalingen. Er is geen offerande met pateen of kruis.

6. Bij het Onze Vader worden geen handen gegeven en blijft iedereen op zijn plaats.

Na de viering

1. Er is geen persoonlijke begroeting van de gelovigen na de viering.
2. Voor het tekenen van het huwelijksregister en het trouwboekje gebruikt ieder een eigen balpen of voorziet men voldoende verschillende balpennen.
3. De stewards zien erop toe dat samenscholingen van gelovigen in en buiten het kerkgebouw vermeden worden.
4. Men besteedt grote zorg aan het reinigen van gebruikte voorwerpen en kerkmeubilair.

3.5. Vesperdiensten, rozenkrans, aanbiddingsgebed,...

Zieke pastores en gelovigen dienen thuis te blijven. De symptomen van het coronavirus variëren van milde tot ernstige luchtwegaandoeningen met koorts, hoesten en ademhalingsmoeilijkheden. Meer info op <https://www.info-coronavirus.be/>. Personen die behoren tot risicogroepen worden afgeraden om vieringen bij te wonen.

Deze vieringen kunnen enkel als de algemeen geldende regels gerespecteerd worden, vooral de sociale afstand en het maximum aantal aanwezigen. Ook hier geldt dat een liturgisch voorwerp door slechts 1 persoon kan worden aangeraakt.

Op aangeven van de GEES is er geen koorzang en ook geen volkszang mogelijk.

3.6. Sacrament van boete en verzoening

1. Zieke pastores en gelovigen dienen thuis te blijven. De symptomen van het coronavirus variëren van milde tot ernstige luchtwegaandoeningen met koorts, hoesten en ademhalingsmoeilijkheden. Meer info op <https://www.info-coronavirus.be/>. Personen die behoren tot risicogroepen worden afgeraden om vieringen bij te wonen.
2. Ter vervanging van de biechtstoel plaatst men gewone stoelen op minstens 1,5 meter afstand.
3. Het biechtgeheim dient gegarandeerd te zijn.
4. De handoplegging wordt vanop afstand verricht zonder aan te raken.

3.7. Sacrament van de ziekenzalving en ziekencommunie

1. De ziekenzalving kan gevierd worden indien dit medisch toegelaten is en voor alle betrokkenen voldoende veilig kan gebeuren.
2. Indien de ziekenzalving niet wenselijk is, is een gebedsmoment via elektronische weg (telefoon, Skype, speaker smartphone,...) zeer aangewezen.
3. De orde van dienst voor de ziekenliturgie voorziet een zalving op voorhoofd en handen van de zieke, maar in geval van nood kan men volstaan met de zalving op het voorhoofd of op een ander lichaamsdeel.

4. Priesters ontsmetten hun handen grondig vóór en na de zalving. Men draagt een mondmasker en gebruikt een wattenstaafje bij het zalven.
5. Rekening houdend met de toestand van de zieke kan de priester de viering inkorten (Orde van dienst, p. 18).
6. Het aantal aanwezigen wordt heel beperkt gehouden. Het kan ook met enkel de priester.
7. Bij vragen uit zorgvoorzieningen schikt men zich naar de regels die de directie hanteert. Indien een gevraagde ziekenzalving niet kan, kan men het aanbod doen om via elektronische weg (telefoon, skype, speaker smartphone,...) een moment van gesprek, steun en gebed te hebben.
8. De pastoraal verantwoordelijken oordelen of de ziekencommunie voldoende veilig voor alle betrokkenen kan worden bediend. Voor de concrete werkwijze: zie richtlijnen voor de communie bij de eucharistieviering. Indien de ziekencommunie niet mogelijk of wenselijk is, is een gebedsmoment via elektronische weg (telefoon, Skype, speaker smartphone,...) aangewezen.

3.8. Overzicht

Viering	Maximaal aantal toegelaten personen vanaf 1 juli
Weekendeucharistie	Stoelen op 1.5 meter afstand met max. 200 personen in het gebouw (vanaf 1/8: max. 400 personen). Wie onder hetzelfde dak woont mag samenzitten.
Weekdagviering	Idem
Uitvaartliturgie	Idem
Huwelijk	Idem
Doopsel	Idem
Ziekenzalving	Zo weinig mogelijk
Biecht	2 personen
Eerste communie	Stoelen op 1.5 meter afstand met max. 200 personen in het gebouw (vanaf 1/8: max. 400 personen). Wie onder hetzelfde dak woont mag samenzitten.
Vormsel	Idem

TOT BESLUIT

Al deze richtlijnen kunnen wat overweldigend overkomen. Het is belangrijk dat we steeds het doel van dat alles voor ogen houden: de zorg voor onze en elkaars gezondheid en het vieren van ons geloof. We zijn blij dat liturgische vieringen, die tot het hart van ons christelijke geloof behoren, stilaan en stapsgewijs weer mogelijk zullen worden. Het zal meer inspanning vragen dan anders, maar het loont zeker de moeite! Laten we mekaar ondersteunen en bemoedigen in deze uitdagende tijden.